

HOA "TI GÔN"

Hoa "Tigôn" bà đầm! "Tigôn" bà đầm! "oi dê" bà đầm! Cái "chợ hoa" ở phố Tràng Tiền, cạnh Hồ Gươm, làm tăng vẻ tươi thắm, mỹ miều cho Hà thành nhiều lắm. Một buổi sáng mùa thu, không gì thú bằng đứng nhìn những thiếu nữ đẹp như hoa, tha thướt đi chọn hoa, những người đàn bà Pháp áo màu rực rỡ đi qua lại đó, một đôi khi, một vài chàng trai trẻ nữa, có lúc người ta còn thấy cả những ông già cũng đến đó "hỏi thăm hoa". Thực là một cảnh tượng tưng bừng, trẻ trung gợi cảm. Tiếng mời chào của các cô hàng hoa vui vẻ như lưu luyến khách, riu rít như chim hót chuyện buổi mai:

- "Oì dê" bà đầm! "Viôlét" bà đầm!

Mỗi mùa lại một tên hoa: hết sen thì đến cúc, thược dược, hết trà lại đến cẩm nhung, huệ trắng, hướng dương..., những cái tên êm ái như tên thiếu nữ. Nhưng có ai nghĩ rằng: những bông hoa mà các cô hàng tươi trẻ buộc gói nhanh thoăn thoắt, đưa trả khách mua, những bông hoa đó sẽ về đâu? Có những bông sẽ được cắm vào những chiếc lọ pha lê quý giá, đặt trong một gian phòng khách êm êm, được những bà nội trợ nhẹ tay sắp đặt cho có vẻ dễ thương, để mong làm đẹp lòng người chồng sắp sửa ở những chỗ làm ăn vất vả trở về, mệt nhọc. Có những bông sẽ được lọt vào tay những chàng trẻ tuổi, những thiếu nữ mới biết yêu, những bông đó thực là có điểm phúc, vì chúng nó sẽ được nâng niu, trân trọng, quý báu vô vàn, chúng nó sẽ được để bên giường ngủ, trên bàn học. Và lúc tàn rồi, người ta cũng không nỡ vứt nó ra ngoài rãnh, người ta sẽ bỏ cánh hoa rơi vào hộp mà cất kỹ dưới đáy hòm, trong góc tủ, để lúc "già rồi" hay đến lúc hết "yêu nhau" người ta mới lục ra để mà rỏ lệ vào đấy..., như trong tiểu thuyết. Cũng có những bông đi ra ngoài nghĩa địa, mang đi bởi những bàn tay gầy, trắng, của những người đàn bà góa đương còn trẻ, để đặt lên mộ của những ông chồng bất hạnh, và để nhắc cho những ông chồng ấy hiểu rằng: "Em chẳng bao giờ quên anh được... nhưng, đời đẹp lắm! Em sắp lấy chồng đây!" Lại cũng có những bông hoa đã an ủi được nhiều linh hồn cô quạnh, linh hồn khắc khoải của những kẻ chung tình đến chết vẫn còn yêu, những kẻ vì yêu mà chết!

Như những bông hoa "Tigôn" mà họa sư Lê Chất đã đặt trên mộ Mai Hạnh, đã cắm trong phòng vẽ suốt một mùa thu.

*
* *

Sáng nào cũng vậy, hết giờ dạy vẽ ở trường Mỹ thuật về qua phố Tràng Tiền, họa sư Lê cũng không quên mua một bó "Tigôn". Đó là cái thói quen của họa sư mà không một người bạn hay một người học trò nào thân là không biết rõ. Đến mùa hoa "Tigôn" nở nhiều nhất, thì trong nhà họa sư Lê, người ta chẳng còn thấy một thứ hoa nào khác nữa. Và có người nào tản mẩn ngắt một nụ hoa nho nhỏ ấy xem thực kỹ càng, người ta sẽ phải cho lời nhận xét của họa sư là đúng: "Hoa "Tigôn" hình quả tim vỡ làm mấy mảnh, màu hồng dịu như nhuộm máu đào. Rồi người ta phải tự hỏi thăm:

- Tại sao họa sư Lê lại thích chơi cái thứ hoa trông như giấy ấy, để trong phòng quá một ngày đã rụng rồi? Chắc lại có điều tâm sự chi đây...

*
* *

Một buổi trưa - hồi đó Lê Chất 24 tuổi, còn là một họa sĩ nghèo mới ở trường ra - một buổi trưa đạp xe về các vùng lân cận Hà thành, họa sĩ Chất rẽ vào làng Mọc với cái giá vẽ buộc trước xe. Người thiếu niên ấy vừa huýt sáo vừa đi tìm cảnh đẹp. Mà cảnh đẹp đây là một thiếu nữ yêu kiều chàng mới gặp chiều qua.

Đến gần một ngôi nhà cũ kỹ trông ra dáng biệt thự của một vị hưu quan dùng làm chỗ nghỉ ngơi, Chất hãm xe lại, và ngẩn cổ nhìn qua một cái hàng rào cây xanh tối um tùm. Chiều qua, lúc Chất sắp đạp xe rất nhanh qua đó, tình cờ liếc mắt vào nhà, chàng thấy một thiếu nữ đương đứng trên một chiếc ghế cao, với tay lên những dây hoa đỏ trên giàn nở. Người con gái mặc áo cánh lụa cụt tay, hở cổ, để lộ một lớp da hung hung khỏe mạnh, thứ da được phơi nắng của những cô gái nhỏ. Hai má người ấy đỏ hồng, vài sợi

tóc tỏa trên vùng trán. Cảnh "con gái hái hoa" ấy như một bức tranh linh động, khiến thiếu niên họa sĩ phải dừng chân ngắm không chán mắt. Cái khuôn mặt đều đặn: một vẻ đẹp cao quý vô cùng, nhất là đôi môi có một nét vẽ lạ, mà Lê Chất chưa được trông thấy ở khuôn mặt một người thiếu nữ cùng nòi giống bao giờ. Lớp môi trên mỏng, thực mỏng như là có một bàn tay cố ý làm ra thế, còn môi dưới thì chề ra, hơi sưng sưng, như một thứ quả chín ngon lành khiến ai trông thấy cũng phải thèm thuồng ao ước. Đó là thứ nhan sắc rất hiếm hoi, người ta trông thấy một lần là phải ghi sâu trong tâm tưởng. Thiếu nữ vô tình, bận gỡ những dây hoa leo trên giàn, đã để cho Lê Chất có thì giờ nhìn ngắm kỹ. Đến khi nàng bước xuống đất, sắp vào nhà, đưa mắt ra đường, trông thấy có người đứng nhìn mình mới cau mày tỏ vẻ không bằng lòng con người bất lịch sự.

Nhưng từ đó, hôm nào họa sĩ cũng đạp xe vào làng Mộc, giá vẽ buộc trên xe, mà chẳng vẽ bao giờ, vì còn bận quanh quẩn gần biệt thự. Thiếu nữ động thấy bóng chàng là lẩn vào nhà. Lê Chất được gặp nàng vài lần nữa rồi thôi, mà ngôi nhà hình như không có chủ nhân ở nữa, ngày nào cũng chỉ thấy có một ông lão già cuốc cỏ ở trong vườn.

Rõ lâu, Lê Chất mơ màng đến người thiếu nữ ấy. Chàng cố nhớ lại khuôn mặt, thân hình, hai cánh tay đẹp để trần, nhất là đôi môi của thiếu nữ. Chàng vẽ nhiều bức "croquis" trong tập "album" của chàng để ghi lấy những nét đẹp của người mình mơ màng..., rồi dần dần cũng quên nàng...

*
* *

Lê Chất đã nổi tiếng. Thầy học cũ của chàng vì mến tài chàng đã đưa chàng lên một địa vị mà nhiều kẻ phải ghen. Tranh của chàng được nhiều báo nước ngoài nói đến và bán giá rất cao. Là vì Lê Chất đã biết bỏ lối phong cảnh để vẽ người, tranh vẽ người của chàng, nhất là tranh vẽ đàn bà đã khiến các bạn chàng tặng chàng cái tên: "Người lấy máu để vẽ các cô gái đẹp". Chàng đã trở nên giàu có, ăn mặc rất sang, và rất khó tính, chàng đã đứng tuổi, đã lâu chàng không còn là gã họa sĩ nghèo, vui tươi, huyết sáo đi tìm cảnh đẹp quanh vùng lân cận Hà thành, giá vẽ buộc trên xe nữa.

Một mùa lạnh, Lê Chất đi vẽ ở vùng Vân Nam phủ, trong một bữa tiệc khiêu vũ ở tòa lãnh sự Pháp, chàng trông thấy một thiếu phụ An Nam đẹp, một vẻ đẹp buồn có dáng cao kỳ, kiêu ngạo. Chàng nhớ ra là đã gặp người ấy một lần. ở đâu? Bỗng nhiên Lê Chất rùng mình. Tám năm rồi, nhưng quên làm sao được khuôn mặt ấy, đôi môi ấy? Lê Chất nhờ một người bạn quen giới thiệu: thiếu phụ là vợ một viên chức trong tòa lãnh sự, nói tiếng Pháp rất thông. Trong một bản "tango", đột nhiên Lê Chất hỏi thiếu phụ:

- Bà vẫn thích hoa "Tigôn" chứ?

Thiếu phụ nhìn chàng rất ngạc nhiên:

- Ông nói gì, tôi không được hiểu.

- Có lẽ bà đã quên cả Hà thành..., làng Mộc..., cái biệt thự xinh xinh có một giàn hoa...

Người đàn bà ấy kêu lên, mắt long lanh:

- Có phải ông là cái anh chàng họa sĩ vẫn thường rình tôi ngày trước đó không? Thảo nào mới nhìn thấy ông tôi cũng tự nghĩ không biết đã gặp ở đâu. Tám, chín năm rồi đấy! Thế mà chúng ta còn nhận được nhau.

Mai Hạnh - tên thiếu phụ rất buồn rầu ở Vân Nam phủ. Nàng không có bạn nữa, nàng đã lấy một người chồng gia thế cân đối với nhà nàng, cuộc đời rất bằng phẳng nơi đất khách. Đến giờ, gặp được người cùng xứ, - người đó lại dự vào dĩ vãng tươi đẹp của nàng - một họa sĩ nổi danh, nàng không có cảm tình với Lê Chất làm sao được? Nàng thường đến chỗ chàng ở trọ thăm chàng, và thuận ngồi cho chàng vẽ một bức tranh.

Một buổi sáng, hai người đi thăm một cảnh chùa Tàu cheo leo trên một đỉnh núi, Lê Chất nói với nàng:

- Tôi biết thể nào trong đời tôi cũng còn gặp Hạnh, bởi vì tôi vẫn không bao giờ quên cái buổi chiều ở làng Mọc. Nhưng số mệnh khiến chúng ta gặp nhau lần này có phải là để chúng ta chỉ có thể thành một đôi bạn mà thôi ư? Hạnh có đoán được lòng tôi lúc này không?

Mai Hạnh, giọng run run và mặt tái nhợt, gơ tay bịt miệng Lê Chất lại. Lê Chất ôm lấy nàng, nàng không cưỡng:

- Em cũng yêu anh ngay từ buổi đầu...

Thế là, hai người như sống trong một cơn mê. Mai Hạnh cố chống chọi lại với ái tình. Lê Chất thì lo ngại, tính toán, như ngồi trên đồng lửa. Chàng định cùng người yêu trốn đi Nhật Bản, chàng không cần gì danh dự, chức nghiệp, dư luận của đời nữa. Khi mà người ta yêu thì còn có cần gì? Mai Hạnh thì yếu đuối hơn, rụt rè, e ngại. Nhưng sau nàng cũng nhận lời.

Lê Chất đã sắp đặt xong mọi việc, chàng trở về Hà Nội, lo lót, lấy được giấy đi, tiền bạc, đồ dùng đi xa đã sẵn sàng cả, thì phút cuối cùng, chàng nhận được một bức thư:

"Chất, anh hãy đi một mình và quên em đi, vì em không thể theo anh. Đừng giận em, tội nghiệp! Em không phải là hạng đàn bà có thể vượt hết những khó khăn như anh đã tưởng. Đến phút cuối cùng, em bỗng sợ, em sợ gia đình tan tác, khổ tâm thầy mẹ em, chồng em khinh bỉ, tai tiếng ở đời, những lo ngại ở tương lai... em thấy rằng: "Nếu chúng ta đi với nhau, chưa chắc chúng ta đã sung sướng". Anh thấy chưa? Em là một đứa hèn! Em không yêu anh được như anh tưởng đâu, vì em đã hi sinh anh cho tất cả những lo ngại trên kia. Vậy mà em yêu anh có thể chết vì anh được. Trong đời anh còn nhiều chuyện anh có thể quên em được đấy! Nhưng còn em thì thực chẳng bao giờ, chẳng bao giờ! Vì em biết sẽ không bao giờ tự an ủi được bởi em đã làm hỏng đời em nếu em chẳng theo anh..."

Trong thư, một dây hoa "Tigôn" nhỏ ép rơi ra: Những nụ hoa chúm chím hình quả tim vỡ làm mấy mảnh, đỏ hồng như nhuộm máu đào. Chất đặt một cái hôn trên những cánh hoa và khóc, nhưng đó là một kẻ đàn ông có nghị lực: chàng đi du lịch xứ Phù Tang có mỗi một mình.

Bốn năm sau, một hôm họa sư Lê Chất thấy trên bàn giấy mình một phong thư viên đen báo tang. Chàng mở ra xem thì ra của người chồng Mai Hạnh báo tin rằng nàng đã chết. Họa sư đáp xe lửa đi Vân Nam ngay để một buổi chiều đặt trên mộ Mai Hạnh những dây hoa "Tigôn" màu máu đào, hình quả tim vỡ làm mấy mảnh. Rồi trở về Hà Nội, chàng mới sực nhớ ra rằng quên không hỏi để xem Mai Hạnh chết vì sâu muộn, hay vì một cơn cảm, sốt... chết về một bệnh gì?

Ngày nay, họa sư Lê Chất đã già rồi, nhưng cứ đến mùa hoa "Tigôn" nở nhiều nhất, không buổi sáng nào họa sư quên mua một ôm về để thay cho hoa cũ trong phòng vẽ, vì thứ hoa ấy chóng tàn.

Tiểu thuyết thứ bảy, 9-1937.